

A célzott/javallott prevenciós programok nemzetközi tapasztalatai

Nádas Eszter

2008. november 18.

Drog, Adat, Döntés

Prevenációs stratégiák

Általános prevenció (universal prevention)

- a populáció egészét célozzák meg
- cél a probléma-viselkedés megjelenésének megakadályozása, késleltetése
- nincs előzetes szűrés, az adott populáció egészét veszélyeztetettnek tekinti

Prevenációs stratégiák

Célzott prevenció (selective prevention)

- a populáció egy sajátos módon körülhatárolt részét célozzák meg

Javallott prevenció (indicated prevention)

- az érvényes diagnosztikus kategóriák alapján függőnek nem minősülő, de annak korai jeleit mutató egyéneket célozzák meg
- egyéni szinten, egyénre szabott módon

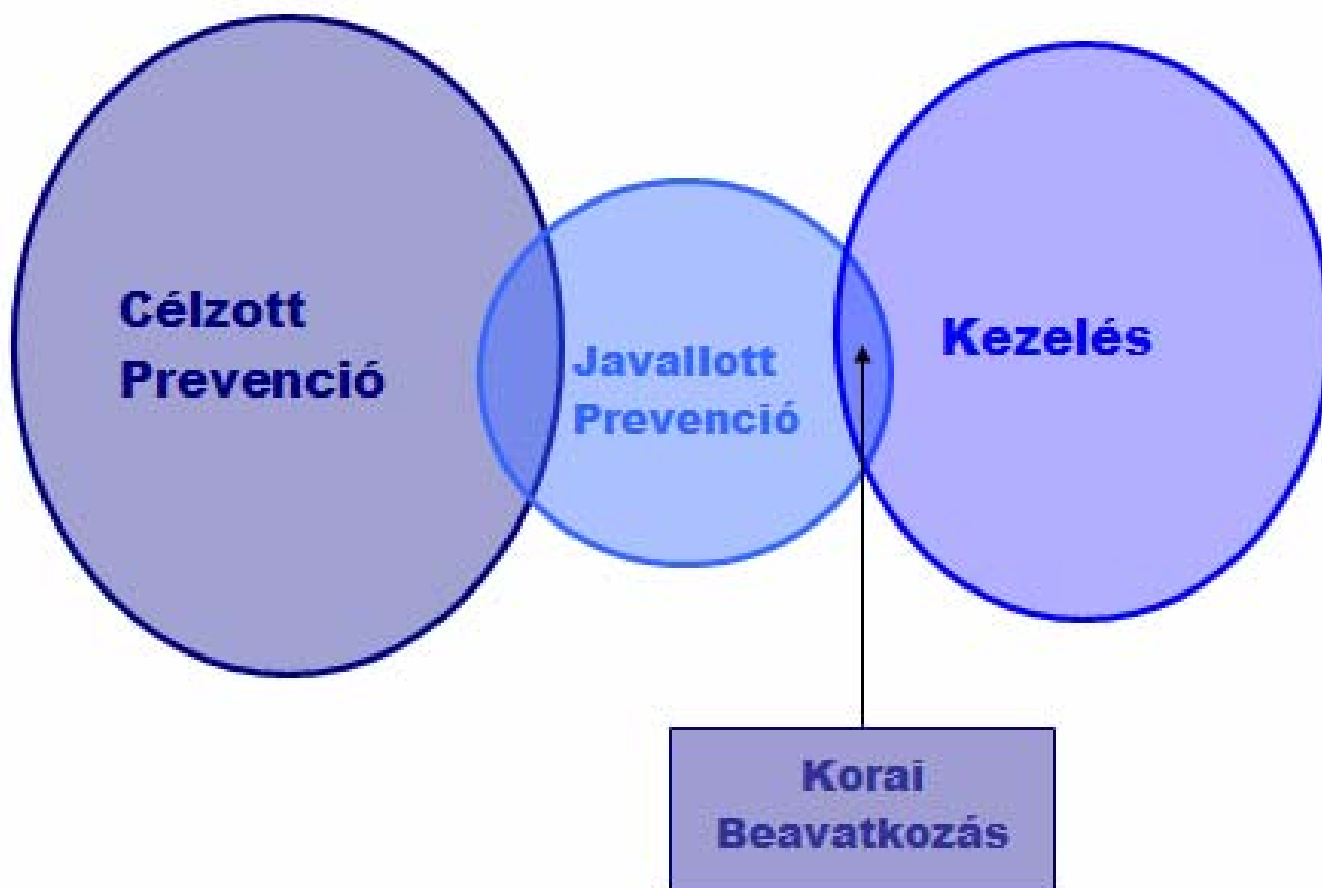
Prevenációs stratégiák

Környezeti stratégiák (environmental strategies)

- Az egyének közvetlen kulturális, politikai és szociális környezetét kívánják befolyásolni
- Attitűd- és értékformálás
- Mikro/makro szinten

	Környezeti stratégiák	Általános prevenció	Célzott prevenció	Javallott prevenció
Iskola	Pl. iskolai egészség/ drog politika	Pl. 8. osztályosokra irányuló programok	Pl. tanulási, vagy szociális problémákkal küzdő fiatalokra irányuló programok	Pl. figyelemhiányos/ hiperaktív zavarban szenvedő tanulók
Közös- ség	Pl. drog- és alkoholpolitikák (adók, tilalmak, stb.), közösségi normák	Pl. alternatív szabadidő-eltöltési programok fiataloknak	Pl. fiatal bűnelkövetőkre, partizókra, problémás környéken élőkre irányuló programok	Pl. ADHD-val kezelt fiatalokra irányuló utánkövetéses beavatkozások
Közös- ségi színtér: család	Pl. nevelési stílusok (megengedő, szigorú)	Pl. családokra irányuló programok általában	Pl. veszélyeztetett családokra irányuló programok	Pl. veszélyeztetett gyermekek családjainak nyújtott segítség

A prevenciós kontinuum

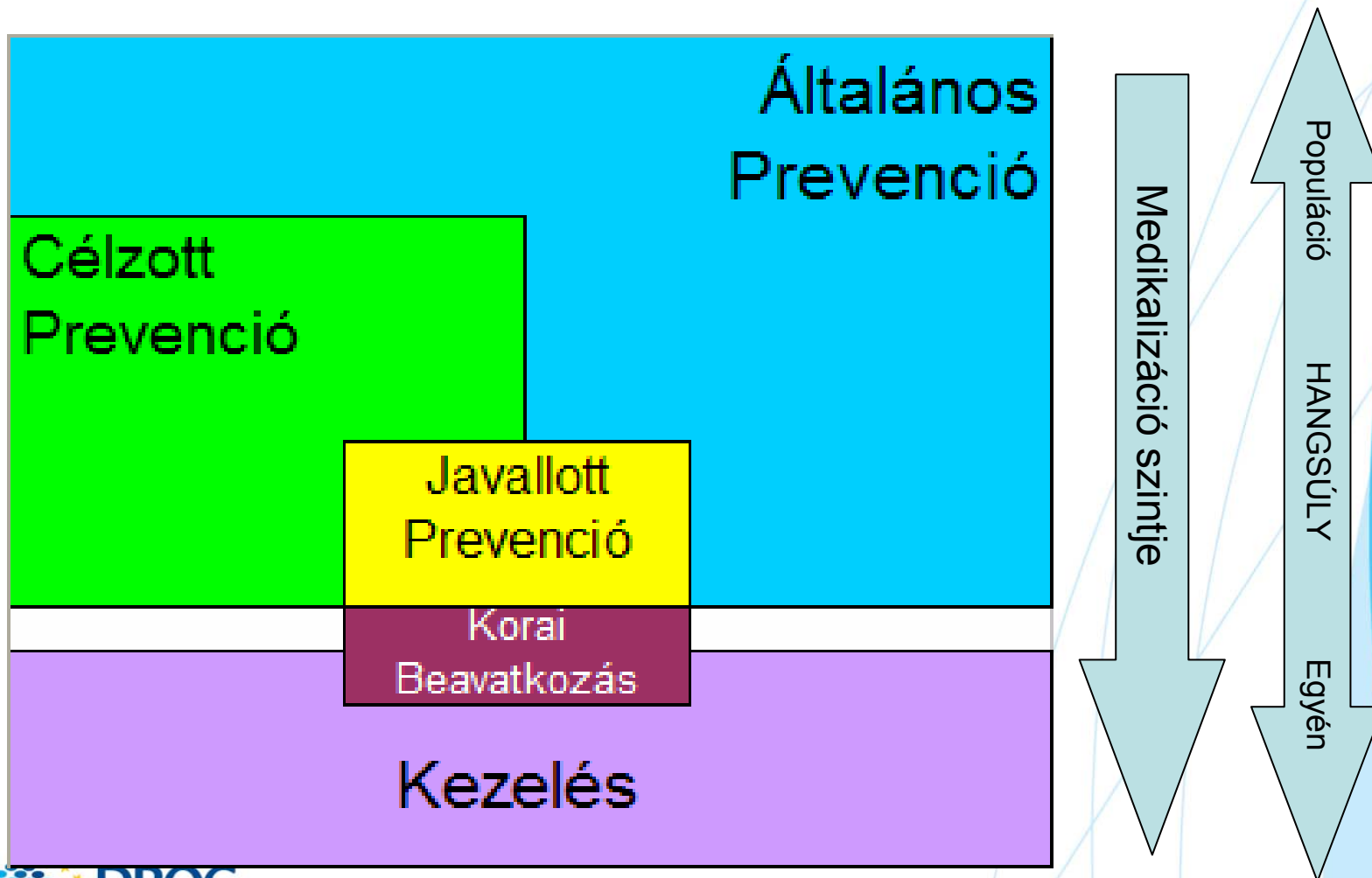
Javallott prevenció meghatározása

- Egyénekre irányul
- Az egyén önkéntesen jelentkezik, vagy a szülő, tanár, szociális munkás, stb. irányítja szakemberhez
- Az egyén mutathat szerhasználatot, de nem teljesíti a függőség kritériumait (BNO-10, DSM-IV) és/vagy a későbbi szerabúzus kialakulásának jeleit mutatja (pl. pszichiátriai zavar, antiszociális viselkedés)
- Célzott prevenciótól az abúzus/függőség kialakulásával kapcsolatos szorosabb kapcsolat és az individualizáltabb megközelítés különbözteti meg
- A kezeléstől pedig a diagnosztikai kritériumoknak való megfelelés különbözteti meg

Korai beavatkozás

A korai beavatkozás a javallott prevenció és a kezelés közötti átfedésben található megközelítés. Azon egyénekre irányul, akik már használnak szereket, de nem teljesítik a BNO-10 és DSM-IV kategóriáit drogabúzus, vagy dependencia szempontjából

Kezelési kontinuum

Hat terület különböző tényezőinek osztályozása

Rizikó tényezők	Terület	Protektív tényezők
Korai agresszív viselkedés	Egyéni	Önkontroll
Szülői felügyelet hiánya	Családi	Szülői ellenőrzés
Szerhasználat	Kortársak	Iskolai megfelelés
Drog hozzáférhetőség	Iskola	Drogellenes stratégiák
Állami gondozás, családon kívüli elhelyezés	Intézmények	Szakmai ellenőrzés, szabadidős tevékenységek
Szegénység	Közösség	Szoros szomszédsági viszonyok

Mi működik a célzott prevenció területén?

- A veszélyeztetett diákokra irányuló **iskolai prevenciós programok** hatékonyabbak, mint az iskolai populációt általánosan megcélzó programok.
- A célzott beavatkozásoknak akkor van hatásuk a fogyasztási magatartásra, ha azokat az iskolában **szociális készségeket fejlesztő**, mentori, vagy **életvezetési programok** keretében hajtják végre.
- A **kognitív magatartás** befolyásolására irányuló programok nagyobb valószínűséggel sikeresek.
- Azok a programok, melyek a **csapatépítést**, az **interperszonális kommunikációt**, és az önreflekcióna koncentráló introspektív tanulási megközelítést hangsúlyozzák.
- Azok a programok, melyek figyelembe veszik az **egyéni szükségleteket**

Mi működik a célzott prevenció területén?

- A fiatalok azonosítása és bevonása olyan módon történik, mely **kerüli a „címkézést”**, ami stigmatizációhoz vezethet.
- Azok a beavatkozások a hatékonyak, melyek a **motivációra, készségek fejlesztésére, döntéshozatalra és a téves normatív hiedelmekre** irányulnak.
- A **családlátogatás** a hátrányos helyzetű családokkal végzett munka során csökkentheti a korai fejlődési zavarok rizikó tényezőit

Veszélyek a célzott prevenció területén

- Az **információ átadás** önmagában nem hatékony a veszélyeztetett fiatalok kábítószer-fogyasztással kapcsolatos magatartásának és attitűdjének megváltoztatásában
- Magas kockázatú egyének **csoportba szervezése** a droghasználat növekedéséhez vezethet.

Leggyakoribb beavatkozások a javallott prevenció területén (irodalom alapján)

- Motivációs beavatkozások (9)
- Család központú beavatkozások (4)
- Bűnöző és bomlasztó viselkedésű fiatalokra irányuló beavatkozások (2)
- Iskolai beavatkozások (2)
- Egyéb (4)

NHS - National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE) Guidelines

Community-based interventions to reduce substance misuse among vulnerable and disadvantaged children and young people

<http://www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/PHI004guidance.pdf>

Veszélyeztetett és hátrányos helyzetű fiatalok:

- Családtagjaik szerhasználók
- Magatartásbeli, mentális, vagy szociális problémáik vannak
- Iskola kerülők, iskolából kimaradók
- Fiatal bűnelkövetők
- Állami gondozásban élők
- Hajléktalanok
- Szexmunkás
- Kisebbségi etnikai csoportok tagjai

1. ajánlás

Célcsoport:

- Bármely 25 év alatti veszélyeztetett, vagy hátrányos helyzetű fiatal

Tevékenység:

- Helyi megegyezés eredményeképp a 25 év alatti veszélyeztetett, vagy hátrányos helyzetű fiatalok szerhasználatának csökkentésére irányuló stratégia kidolgozása és végrehajtása.
 - helyi célcsoport jellemzői
 - helyi szolgáltatási modell

2. ajánlás

Célcsoport:

- Bármely 25 év alatti veszélyeztetett, vagy hátrányos helyzetű fiatal

Tevékenység:

- Ezen fiatalok azonosítása már meglévő szűrési és értékelési eszközök segítségével (Common Assessment Framework)
- Együttműködés a fiatalok támogatása és megfelelő helyre irányítása érdekében

3. ajánlás

Célcsoport:

- 11-16 éves, a szerhasználat szempontjából nagyon veszélyeztetettnek értékelt fiatalok
- Ezen fiatalok szülei/gondviselői

Tevékenység:

- Strukturált támogatás családi program formájában legalább 2 éven át
 - tartalmaznia kell legalább három rövid motivációs beszélgetést a szülőkkel/gondozókkal
 - értékelnie kell a család interakciókat
 - ajánlania kell szülői készségeket erősítő tréninget
 - ösztönöznie kell a szülőket, hogy figyeljék gyermekeik magatartását és iskolai teljesítményét
 - tartalmaznia kell visszajelzést
 - akkor is folytatódnia kell, ha a gyermek/fiatal iskolát vált
- Intenzívebb támogatás a rászoruló családoknak

4. ajánlás

Célcsoport:

- 10-12 éves gyerekek, akik folyamatosan agresszív és bomlasztó magatartást tanúsítanak, és a szerhasználat szempontjából nagyon veszélyeztetettnek értékeltek
- Ezen fiatalok szülei/gondviselői

Tevékenység:

- Csoportos viselkedés terápia 1-2 éven át a gyerekeknek
 - hangsúly a megküzdési mechanizmusokon (pl. relaxációs technikák)
 - segítség a gyerek szervezési, tanulási és probléma megoldási készségeinek fejlesztéséhez
 - célok meghatározásának elsajátítása.

4. ajánlás

- Szülői készségeket erősítő csoportos tréning szülőknek, havi rendszerességgel
 - hangsúly a stressz kezelésen, kommunikációs készségek fejlesztésén, támogatás a gyerekek szociális-kognitív és problémamegoldó készségeik fejlesztéséhez
 - tanácsadás a viselkedési célok meghatározásához és a gyerek korához illeszkedő követelmények kialakításához

5. ajánlás

Célcsoport:

- 25 év alatti problémás szerhasználó fiatalok

Tevékenység:

- Egy vagy több motivációs interjú, a fiatalok igényei szerint. A kérdezőnek bátorítani kell a fiatalokat
 - Legális és illegális szerhasználatuk megbeszélésére
 - A szerhasználatukhoz kapcsolódó fizikai, pszichológiai, szociális, tanulási és jogi kérdések átgondolására
 - Célok kitűzésére a szerhasználat csökkentése érdekében

EDDRA példák

<http://www.emcdda.europa.eu/themes/best-practice/examples>

FreD – korai beavatkozás bűncselekményt első alkalommal elkövetők részére

Németország

Célcsoport: 14-21 éves első alkalommal
bűnelkövetők

Cél: a célcsoportot minél hamarabb, „drog
karrierük” minél korábbi szakaszában elérni.
A drogfogyasztási mintázatuk értékelésén és
a személyes veszélyeztetettségük becslésén
kívül a program a magatartás változtatás
motiválására is törekszik

Módszer: 1 egyéni motivációs interjú, 8 órás
kurzus

Kiút: korai beavatkozás fiatal droghasználó bűncselekményt első alkalommal elkövetők részére

Ausztria

Célcsoport: 14-21 éves

Célok: A fiatalok támogatása a regionális ifjúsági intézményrendszer keretein belül: absztinens magatartás (illegális), független és kontrollált magatartás (legális), a drog-fogyasztással összefüggő problémák elkerülése

Elemek: ismeretátadás, saját fogyasztás átgondolása, szociális kompetenciák fejlesztése, társadalmi integráció növelése

Módszerek: Témacentralizált interakció, kommunikációs gyakorlatok, szerepjáték

Köszönöm a figyelmet!

nadas.eszter@oek.antsz.hu

www.drogfokuszpont.hu